

УДК 78.036(477)“КАТ”

DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2022.133.257316>**ПАЛКІНА І. І.**

Палкіна Ірина Ігорівна — кандидат мистецтвознавства, викладач вищої категорії Комунального мистецького навчального закладу Печерського району міста Києва «Дитяча музична школа № 27» (Київ, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0567-7021>

rishkapalkina@gmail.com

© Палкіна І. І., 2022

АЛЬБОМ «ГЕРНІКА» ГУРТУ «КАТ»: МУЗИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КАРТИНИ ПАБЛО ПІКАССО

Рок-мистецтво синкретичне за своєю генезою, тому у процесі розвитку тяжіє до синтезу на різних рівнях, а залучення елементів інших видів мистецтва становить його невід’ємну ознаку. До сталого синтезу музики й літератури, утіленого в пісні як в основному рок-жанрі, під час концертного виконання додаються елементи театралізації, хореографії та інших візуальних видів мистецтва. Найбільш переконлива міжмистецька взаємодія в не-сценічних жанрах рок-мистецтва відбувається в концептуальному альбомі: рок-музиканти пишуть цикли переважно на літературні чи міфологічні сюжети або під впливом творів різних видів мистецтва. На прикладі концептуального альбому «Герніка» українського гурту «КАТ», присвяченого однойменній картині Пабло Пікассо, розглянуто взаємодію видів мистецтва в рок-культурі. Основним джерелом і матеріалом для аналізу обрано аудіозапис альбому «Герніка», який є яскравим зразком художнього діалогу, що відбувається в літературній, музичній та візуальній площинах. Проаналізовано драматургію циклу, його зв’язок із картиною-першоджерелом. Виявлено, що альбом на вербальному рівні має прямі відсилання до твору Пабло Пікассо, а художні прийоми в літературному й музичному текстах указують на ознаки живописності рок-збірки. Зокрема монохромність, що передає репортажний настрій полотна, утілена в музичній репрезентації картини завдяки оповідному характеру літературного тексту, речитативній манері виконання й відсутності сольних інструментальних фрагментів. Бомбардування відтворюють специфічні партії ударних інструментів та електрогітар, а загальний стан жаху і хаосу — значна кількість повторень як у літературному, так і в музичному текстах, а також тотально спотворений тембр вокалу й гітар.

Ключові слова: синтез мистецтв, концептуальний альбом, рок-мистецтво, «Герніка».

Постановка проблеми. Синтез мистецтв у різних його проявах становить характерну ознаку рок-мистецтва, проте ґрунтовних досліджень про «синтетичні тенденції» в ньому вкрай мало. Відомі наукові праці, присвячені жанру рок-опери, однак уся різноманітність мистецьких взаємодій у рок-культурі лишається поза увагою дослідників. Усе це актуалізує дослідження обраної теми.

Аналіз досліджень і публікацій. Жанр рок-опери проаналізовано у працях Наталії Донченко¹, Ірини Зайцевої², Анастасії Комлікової³, Світлани Манько⁴ і Віти Шпаковської⁵. Наталія Ліва розглядає синкретизм і синтетизм рок-музики в контексті компаративного аналізу рок-культури й романтизму⁶. Наталія Борисенко й Аліна Лісневська здійснили класифікацію форм синтезу мистецтв у сучасній масовій музичній культурі⁷.

Дослідження альбому «Герніка» гурту «КАТ» здійснено на основі його аудіо-запису, рецензії на альбом та інтерв'ю з музикантами гурту.

Мета статті — визначити рівні мистецьких взаємодій між концептуальним альбомом «Герніка» гурту «КАТ» і картиною-першоджерелом Пабло Пікассо.

Виклад основного матеріалу. Мистецтво має синкретичну генезу: у своєму зародку воно було складовою щоденного життя, ритуалів тощо. Тому взаємодія видів мистецтва на різних рівнях відбувається протягом усього його історичного розвитку. Є види мистецтва (театральне, кіномистецтво), художні жанри (опера, балет) синтетичні внаслідок поєднання ознак кількох видів мистецтва і використання відповідних виражальних засобів. Поширена практика звернення до тем і сюжетів певного твору для втілення в різних художніх практиках: відомі зразки картин і музичних творів, написаних на один літературний сюжет, живописні твори спонукають до написання літературних чи музичних. «Запозичуючи певні прийоми з одного виду мистецтва і транспонуючи його на мову іншого»⁸, митці осучаснюють, збагачують новими сенсами архетипні міфи й сюжети, демонструючи цим їх актуальність.

Синтез мистецтв став однією із провідних тенденцій розвитку художньої культури у ХІХ столітті, адже «живопис, музика, поезія, архітектура розглядаються романтиками як вияви єдиного художнього мислення»⁹. Проте найтісніші й найрізноманітніші міжмистецькі зв'язки й експерименти набули поширення в мистецтві модернізму передусім тому, що «ХХ століття було дуже щедрим на стильові напрями,

¹ Донченко Н. П., Зайцева І. Є., Татаренко М. Г. «Рок-опера»: до питання становлення та розвитку жанру // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. № 4. С. 146–153.

² Зайцева І. Є. Мюзикл і рок-опера як поліфункціональні мистецькі жанри // Молодий вчений. 2017. № 11. С. 543–548.

³ Комлікова А. В. Рок-опера: до питання становлення жанру в Україні // Київське музикознавство : зб. ст. / Київський ін-т музики ім. Р. М. Глієра. Київ, 2011. Вип. 39. С. 159–166.

⁴ Манько С. Б. Мюзикл і рок-опера в українському соціокультурному просторі // Культура України / Харківська держ. акад. культури. Харків, 2012. Вип. 39. С. 268–276.

⁵ Шпаковська В. До питань інтерпретації історичної теми у жанрі сучасного музично-драматичного театру «рок-опера» // Сучасне мистецтво. 2005. Вип. 2. С. 167–176.

⁶ Ліва Н. В. Рок-культура як явище романтичної традиції : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 Теорія та історія культури / Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2012. 16 с.

⁷ Лісневська А. В., Борисенко Н. С. Синтезовані види мистецтва як складова сучасної масової музичної культури // Майстерність комунікацій у мистецькій і професійній освіті : у 2 ч. Ч. 1 / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир : Н. М. Левковець, 2020. № 1. С. 105–109.

⁸ Чібалашвілі А. О. Вплив мистецьких течій початку ХХ століття на музичне мистецтво // МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія / Ін-т проблем сучасного мистецтва Акад. мистецтв України. Київ, 2015. Вип. 11. С. 278.

⁹ Гончаренко Д. Синкретичні тенденції у мистецтві кінця ХІХ — початку ХХ століття // Там само, 2013. Вип. 9. С. 24.

а також на різноманітні прояви синтезу на різноманітних рівнях мистецького дискурсу»¹. Яскравими представниками-маніфестаторами ідеї синтезу мистецтв були російський композитор Олександр Скрябін, захоплений ідеєю колірною слуху і тотального синтезу мистецтв у вигляді Містерії, та «литовський художник і композитор Мікаелос Чюрльоніс, який створював свої живописні композиції за принципами музичної форми»². На думку Дмитра Гончаренка: «Модерн розширив сферу поєднання мистецтв» та «спеціально орієнтував будь-який свій твір на легке поєднання з іншими»³. Завдяки всеохоплюючому тяжінню до синтезу, у цей період формуються нові синтетичні жанри: мелодекламація (читання віршів під музику) і поезомалярство (створення літерами віршів певного візуального образу).

Синтетичні мистецькі явища, яких так багато на початку ХХ століття, безпосередньо вплинули на подальший розвиток музичного мистецтва. У цьому переконує часте залучення у твори композиторів другої половини ХХ — початку ХХІ століть позамузичних чинників. Ця тенденція проступає не лише в музиці академічної традиції, а й у масовій музичній культурі. Синкретична природа, плюралістична спрямованість і культуротворча роль рок-музики свідчать про її активну участь у мистецьких синтетичних процесах. Адже рок-музика представлена переважно жанром пісні, яка має літературну й музичну складові, а в концертному виконанні часто супроводжується елементами театралізації, візуалізацією й рухами. Окрім того, рок-музика становить ядро рок-культури, у межах якої сформувалися певна мода й стереотип поведінки. Рок за своєю сутністю — демократичне мистецьке явище, у якому відбувається багато творчих експериментувань, тому міжмистецька взаємодія є однією з його природних ознак.

Характерною особливістю української рок-музики є використання віршів українських (рідше — зарубіжних) класичних і сучасних поетів як текстів пісень. До гуртів і рок-виконавців, які часто пишуть музику на вірші поетів, належать «Kozak System», «Гайдамаки», «Кому Вниз», «Колір», «Сестри Тельнюк», «Drudkh», Марія Бурмака, Тарас Чубай та інші. В українському рок-мистецтві багато таких творів. Найпопулярнішим серед рок-музикантів виявився «Заповіт» Тараса Шевченка, зокрема у версіях гуртів «Мертвий півень», «Merga», «Salvia», «ПікUp», «Сад», «Сучасний ворон» і «Тарасова ніч». Відомі три рок-пісні на верлібр Павла Тичини «Арфами» у виконанні гуртів «Сестри Тельнюк», «Оркестр Янки Козир» та «ГИЧ Оркестра». Завдяки музичному рок-утіленню актуалізується й переосмислюється класична поезія. Аналізуючи інтермедіальні явища в літературі, Віра Просалова зазначає: «Шедеври світового мистецтва приваблюють літераторів можливістю віднайти суголосні власним мотиви, настрої, образи, стають для них невичерпним джерелом натхнення, підказують оригінальні художні рішення, збагачують арсенал зображально-виражальних засобів»⁴. Таким же джерелом натхнення є для рок-музикантів зразки національної та світової поезії.

¹ Чібалашвілі А. О. Вплив мистецьких течій початку ХХ століття на музичне мистецтво // МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. Київ 2015. Вип. 11. С. 278.

² Гончаренко Д. Синкретичні тенденції у мистецтві кінця ХІХ — початку ХХ століття // Там само. 2013. Вип. 9. С. 24.

³ Там само. С. 28.

⁴ Просалова В. А. Інтермедіальність як явище мистецтва і метод аналізу // Філологічні семінари: літературна критика і критерії художності / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. Вип. 16. С. 50.

Завдяки своєму бунтарському началу, схильності до пафосу і до виклику, рок вирізняється своєю видовищністю. Театральність і перформативність становлять невід'ємну складову творчості таких гуртів, як «Хаммерман знищує віруси» або «Dakh Daughters». Тому жанри рок-опери і рок-вистави цілком органічні в рок-мистецтві.

Рок-музика запозичує інструментарій театрального мистецтва, не вдаючись до засобів сценічного втілення. Керуючись принципами драматургії, рок-музиканти створюють концептуальні альбоми — цикли, «що підпорядковуються єдиному задуму»¹, або «грамплатівки як одне ціле з пісень»². Концепцією альбомів є спільна тема пісень або ж номери збірки підпорядковуються певному сюжету. Концептуальні альбоми пишуть на літературні, міфологічні чи історичні теми або за авторським сценарієм учасників гурту.

Якщо не брати до уваги концертне виконання, концептуальний альбом зазвичай асоціювався з аудіоносієм (грамплатівкою, касетою, пізніше — компакт-диском). У сучасних технічних реаліях фізичні аудіоносії — це переважно сувенірна продукція, тому альбоми, зокрема й концептуальні, більш рідкісні явища, ніж сингли (випуск однієї чи двох пісень окремо).

В Україні серед небагатьох концептуальних рок-альбомів більшість належать до так званої «важкої» музики: хардрок, хардкор та різних напрямків металу. У творчому доробку паган-метал³ гурту «Drudkh» є концептуальні альбоми «Лебедийний шлях» (2005) на вірші Т. Шевченка, інструментальний «Пісні скорботи і самотності» (2006) та «Відчуженість» (2007) на вірші Олега Ольжича. Дум-метал⁴ гурт «1914», уся творчість якого присвячена Першій світовій війні, має концептуальні альбоми «Eschatology of War» (2015) і «The Blind Leading The Blind» (2018), а гурт «Soom» — альбом «Djebars» (2018).

Зразок жанру концептуального альбому у «важкій» українській музиці становить «Герніка» (2017) харківського гурту «КАТ», що працює у стилістиці хардкору і панк-року. «Герніка» — четвертий альбом музикантів. У музичному доробку гурту англослов'янський альбом «**Price To Pay**» («Розплата») (2014), російськомовні «КАТ» (2014), «**Ров**» («Урвище») (2016) та «**Это случится с тобой**» («Це відбудеться з тобою») (2019). «Герніка» — це EP⁵, що містить сім пісень, загальна тривалість звучання становить півгодини. Альбом присвячений однойменній картині Пабло Пікассо (ілюстрація 1), яка є рефлексією художника на бомбардування 1937 року баскійського міста Герніка.

¹ Новгородцев В. Б. Рок-посевы : в 2 т. Т. 1 : Классика. Радиорассказы с картинками. Москва : СКИТ Интернешнл, 1995. 264 с. URL: <http://pink-floyd.ru/articles/seva/> (дата обращения: 05.09.2021).

² Ухов Д. П. Рок-музыка. Взгляд из 80-х // Перепутья и тупики буржуазной культуры. Москва : Искусство, 1986. С. 410.

³ Паган-метал (або *пейган-метал*, з англ. *Pagan metal* — язичницький метал) — напрям у музиці важкого металу, у якому використовуються елементи язичництва (тематика, естетика тощо).

⁴ «Дум-метал (англ. *Doom metal* від *doom* — доля, загибель) характеризується важкою і похмурою атмосферою з відповідними текстами пісень» (Дум-метал // Словарь музыкальных терминов / сост. Е. А. Яных. Москва : АСТ ; Донецк : Агата, 2009. С. 96).

⁵ EP (від англ. *Extended Play*) — мініальбом, що містить від трьох до восьми композицій.

Ілюстрація 1. П. Пікассо. «Герніка».

З першого погляду, «Герніка» — це класичний зразок антивоєнного концептуального рок-альбому (на кшталт «Final Cut» гурту «Pink Floyd»). Антивоєнна тематика переважає у творчості гурту «КАТ». Події, відображені в альбомі, розгортаються в хронологічній послідовності. У перших чотирьох композиціях — розповідь від імені ліричного героя, який став жертвою бомбардування. У першому творі **«Небо без облаків»** («Небо без хмар») загиблому здається, що навколишній жах — це лише сон. **«Гімн равнодушию»** («Гімн байдужості») — етап прийняття своєї загибелі шляхом індиферентного ставлення до ситуації. Третя пісня альбому має назву **«26.04»**. Дата в ролі окремої пісні альбому свідчить про задум музикантів гурту провести паралелі бомбардування міста Герніка з сучасною і більш актуальною для українців — аварією 1986 року на ЧАЕС. Альбом становить опис абстрактної катастрофи в «місті, що стерте з усіх мап», з великою кількістю попелу і хаосу. Проте явних паралелей між Гернікою і Чорнобилем в альбомі немає, хіба що натяк на збіг дат у назві пісні, тому однозначно стверджувати про такий задум авторів не можна. У «26.04» ліричний герой говорить про значення жертв трагедії для людства, про що безпосередньо йдеться в тексті: *«всех оплачут и назовут / по именам»* («всіх оплачуть і назвуть / за іменами»), *«все грехи, все грехи / отпустят нам, / ближе всех, ближе всех / мы к небесам, / и сам тот, кто выше неба, / с нами, с нами»* (всі гріхи, всі гріхи / відпустять нам, / ближче за всіх, ближче за всіх / ми до небес, / і той, хто вище за небо / з нами, з нами»), а найбільш пафосно ця позиція звучить у тричі повтореній кодї пісні: *«мы — рев небес, / все внемлют нам, / мы — длань небес, / все примут дар»* (ми — ревіння небес, / всі прислухаються до нас, / ми — долоні небес, / всі приймуть дарунок»). Завершується монолог-рефлексія загиблого твором **«Обломок меча»** («Уламок меча»), ліричний герой якого пригадує момент своєї загибелі, намагання врятуватися й усвідомлення фатальності трагедії.

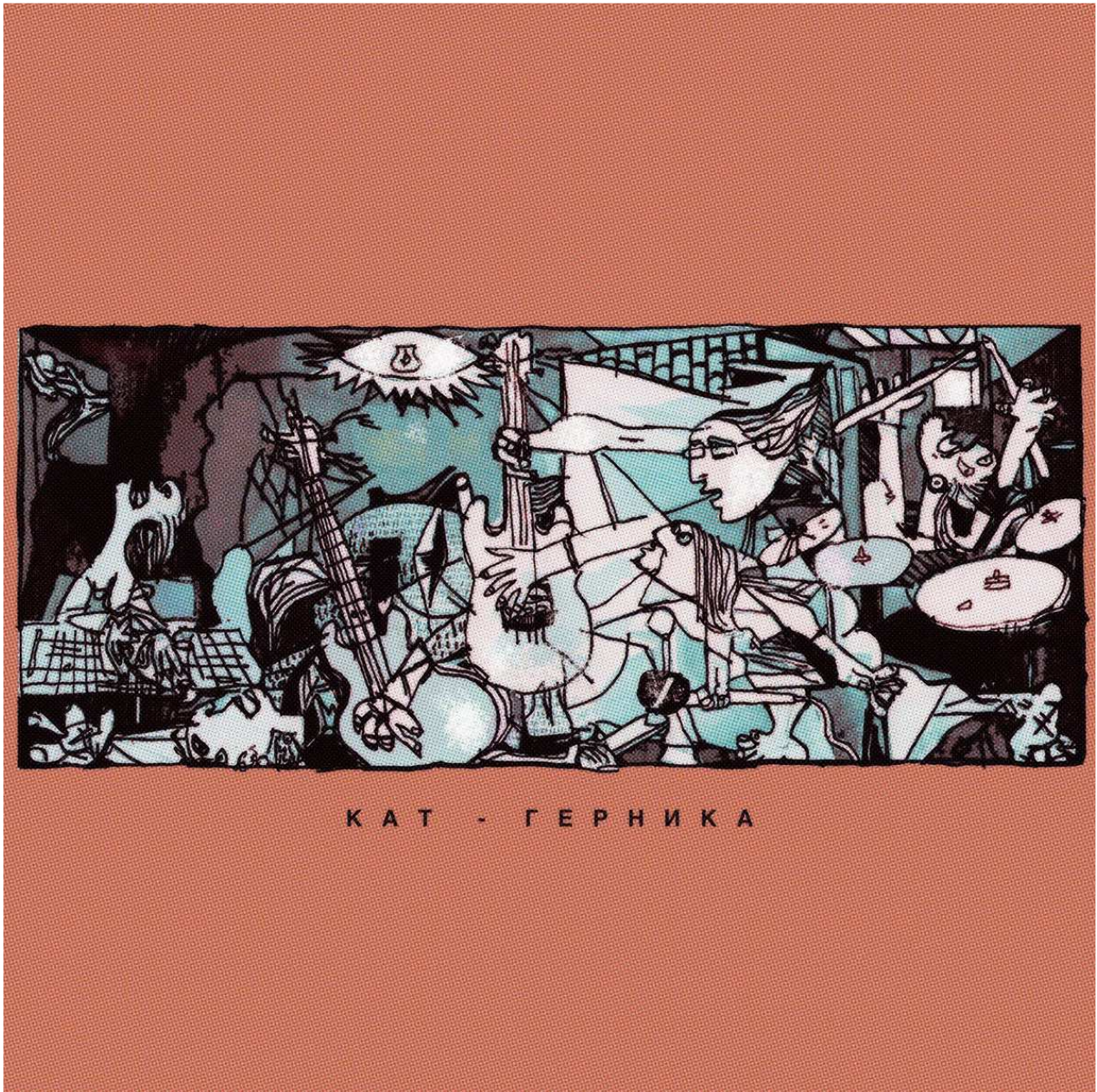
Друга частина альбому містить своєрідний безособовий висновок. У пісні **«Молодость»** («Молодість») йдеться про скалічене життя свідків катастрофи, бо ті, хто вижив, «в собі носять страх». **«Всего лишь сон»** («Лише сон») — опис подій, про які йшлося у перших чотирьох треках циклу з позиції спостерігача за загибеллю ліричного героя. Фінальний номер **«Вы»** («Ви») — висновок-засудження.

Звернення до творів мистецтва, переважно поезії, властиве гурту «КАТ»: в альбомі «Ров» є пісня «Улісс», присвячена герою роману Джеймса Джойса та «Арканар» про вигадане місто з роману братів Стругацьких «Важко бути богом». Альбом «КАТ» теж містить алюзії на літературні твори. Про це свідчать назви двох пісень, спільні з назвами казок Ганса Крістіана Андерсена («Гадкиє лебеди» / «Гидкі каченята») і роману Володимира Набокова («Приглашение на казнь» / «Запрошення на страту»), а пісня «Мрамор» («Мармур») закінчується цитуванням останньої строфи вірша Роберта Рождественського «На Земле безжалостно маленькой...» («На Землі безжально маленькій...»). Альбом «Герніка» — це не просто присвята картині, а скоріше «інтерпретація шедевр Пікассо, власна картина, намальована музикою»¹. Тісний зв'язок із картиною, прямі звернення до живописного полотна і паралелі можна виявити безпосередньо в текстах пісень, у музичній стилістиці, а також в оформленні обкладинки платівки.

Музиканти гурту «КАТ» завжди уважно ставилися до обкладинок своїх альбомів і синглів. «Герніка» не стала винятком (ілюстрація 2): її обкладинка — це своєрідний римейк, інтерпретація однойменної картини — людські силуети та їх розташування збігаються з оригіналом, але завдяки домальованим музичним інструментам виконують ролі музикантів (зліва направо — клавішник, два гітаристи, вокаліст і ударник). Також збережені такі знакові елементи картини як лампа, шматок стіни й уламок меча.

У текстах пісень багато прямих описів картини чи її окремих елементів. Пісня «Небо без облаков», якою відкривається альбом, містить рядки «Я лежу среди руин ... я не могу встать» («я лежу серед руїн ... я не можу встати»), тим самим точно вказуючи на персонажа, від імені якого йде розповідь у першій половині збірки. «Гимн равнодушию» починається словами «Когда животные унесли ночь на своих плечах...» («Коли тварини забрали ніч на свої плечах») (на картині присутні бик і кінь). Центральний, четвертий номер альбому має назву «Обломок меча» (він у руці персонажа, обраного музикантами за ліричного героя альбому). Звернемо увагу, що елемент картини, якому присвячено центральну пісню, теж у центрі полотна. У шостій пісні альбому «Всего лишь сон» згадуються елементи картини, розташовані у верхній частині полотна: «...вместо солнца — прозрачная лампа...» («...замість сонця — прозора лампа...»), «...в истерике бьётся птах» («...в істериці б'ється птах»). Своєю чергою, текст приспіву фінального (сьомого) номера «Вы» такий: «Не опадёт листва, / И не увянет ветвь, / Не упадёт стена — / Стоит на память лет» («Не впаде листя, / І не зів'яне гілка, / Не впаде стіна — / Стоїть на згадку років»). Отже, він містить відсилання до тла картини — цегляного шматка стіни, до квітки, що проростає з уламку меча. До того ж, цей приспів є алюзією на вірш Сари Тісдейл «There Will Come Soft Rains» («Дощі випадають»), який використав Рей Бредбері в однойменному оповіданні з циклу «Марсіанські хроніки».

¹ Панімаш Д. 5 важких концептуальних альбомів України, які потрібно послухати. URL: <https://slukh.media/texts/best-hard-concept-albums-from-ukraine/> (дата звернення: 07.10.2021).

Ілюстрація 2. Обкладинка альбому «Герніка»

Умовний поділ альбому на дві частини також запозичений з інструментарію візуальних видів мистецтв: одні події описуються у двох різних ракурсах. Особливо яскраво це проступає в парах пісень «Небо без облаків» — «Всього лишь сон» (заперечення ліричним героєм дійсності та, відповідно, опис цієї ситуації спостерігачем) та «26.04» — «Вы» (маніфести-засудження). Репортажна «газетна» стилістика картини втілена переважно в кольоровому вирішенні¹, відтворена в альбомі засобами розповідного стилю текстів, більшість з яких написані верлібром (тільки у двох творах із семи є приспіву, ще один має римований текст), бо «тексти “КАТ” — нескінченна

¹ Картина постає майже репортажем, у прямому сенсі: адже П. Пікассо написав її за три тижні (враховуючи, що розмір полотна «Герніка» — 3,5 × 8,5 метрів).

рефлексія з приводу того, що відбувається довкола»¹. Цілісність пісні, за відсутності яскраво вираженої куплетної форми, досягається за допомогою значної кількості повторень певних фраз. Наприклад, у творі «Гимн равнодушию» рядок «*все превратятся в пыль*» («*всі перетворюються на пил*») повторюється 17 разів, а фраза «*в себе носят страх*» («*у собі носять страх*») у пісні «Молодость» повторюється 21 раз. Такі повторення посилюють емоційний вплив твору, а також ретранслюють мозаїчний характер картини.

Щодо музичного вирішення альбому, то хардкор, як стиль гурту «КАТ», дуже вдало передає експресіоністські настрої «Герніки», «жахи війни, зображені на однойменній відомій картині Пабло Пікассо, набули звучання ХХІ століття»². Адже хардкор (англ. *hardcore* — суворий, жорсткий, упертий) характеризується дуже швидким і прямим ритмом, а його основні ознаки — «короткі й швидкі (1–1,5 хвилини) пісні, соціальна лірика, позірна немелодійність»³. Темброве вирішення альбому, що характеризується передусім скрімом (техніка екстремального розщепленого вокалу) і застосуванням гітарних ефектів, які спотворюють звук, є одним з основних елементів живописності, яскраво відтворює жах і хаос. Спів без розщеплення використовується лише у приспівах пісень «Гимн равнодушию», «Всего лишь сон» і «Вы».

У музиці «газетні» репортажні характеристики втілено за допомогою панівних речитативних інтонацій пісень: максимальним стрибком у вокальній мелодії всього альбому є кварта, в окремих випадках вокаліст переходить на мелодекламацію (зокрема у фрагментах пісень «Гимн равнодушию» і «Вы»). Публіцистичний характер твору підкреслено відсутністю інструментальних соло: короткими інструментальними фрагментами є лише двотактові або чотиритактові вступи, награвання і коди в завершальних піснях «Всего лишь сон» і «Вы».

Інструментальні фрагменти хоч і незначні за тривалістю, проте не тільки забезпечують певний настрій, а й стають жанротворчим фактором для циклу і відіграють значну роль у його драматургії. Три такти вступу до першої пісні «Небо без облаков» задають альбому загальний емоційний тон тривожності, утворюють своєрідну арку з його фіналом. Дві завершальні пісні «Всего лишь сон» і «Вы» відрізняються від інших номерів збірки за хронометражем: на відміну від п'яти перших пісень, тривалість яких, приблизно, відповідає стандартному трихвилинному формату, шостий і сьомий номери звучать п'ять і сім з половиною хвилин відповідно. Передостанній твір «Всего лишь сон» складається з двох частин: перша — притаманна альбому експресивна й істерична за характером, з великим обсягом тексту, заспіваного скрімом, з акомпанементом дрібними тривалостями та зі спотвореним тембром гітар; друга частина — контрастне до першої, спокійне наспівування приспіву, повторене кілька разів на тлі акомпанементу, ритмічно не типового для альбому (половинна і дві чверті), що відтворює заколисування. Інструментальна кода до фінальної пісні «Вы» і до всього альбому триває три хвилини: після хвилини «бомбардування» ударними, протягом двох наступних хвилин чуємо соло гітари, тембрально наближеної до акустичної, яке стилістично нагадує арт-рок. Такий прийом різко повертає слухача, після його занурення в експресивні нетрі альбому, до реальності, надає змогу замислитись і посилює емоційний ефект.

¹ Пролетарский А. КАТ: «Молодость заканчивается тогда, когда исчезает интерес ко всему новому» // Karabas LIVE. 2018. 15 марта. URL: <https://karabas.live/kat-interview/> (дата обращения: 05.10.2021).

² Там само.

³ Хардкор // Словарь музыкальных терминов. Москва : АСТ ; Донецк : Агата, 2009. С. 132.

Ще одним важливим елементом, який створює ефект живописності у збірці «Герніка», є ритм. На думку музичних журналістів, рівний ритмічний рисунок дрібними тривалостями в партіях ударних в альбомі «передає звучання бомбардування»¹. Такі зображення батальних сцен найяскравіші в піснях «Гимн равнодушию», «26.04» та в інструментальній коді до пісні «Вы». Такого ефекту музиканти гурту «КАТ» досягають завдяки гітарним партіям, побудованим на репетиціях (зокрема репетиція шістнадцятими у «Всего лишь сон»). Повторюваність — одна з характерних ознак музичного втілення «Герники»: якщо на вербальному рівні наявне багаторазове повторення окремих фраз і подекуди строф, то акомпанементом у більшості пісень («Небо без облаков», «Обломок меча», «Молодость» та «Вы») є остинатні фрази у виконанні гітар та ударних інструментів. Цей прийом використовують при *live looping* (з англ. *Loop* — петля) виконанні, що становить сценічний виступ, під час якого музикант у реальному часі записує і відтворює певні музичні мотиви і фрази за допомогою спеціальної апаратури, таким чином самостійно виконує багатоголосні твори. Остинатний музичний супровід пісень стає своєрідним заднім тлом, контрапунктом до вокальної мелодії; виникає поліритмія, що втілює багатоплановість картини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, концептуальний альбом «Герніка» українського хардкор-гурту «КАТ» — це не просто присвята однойменній картині Пабло Пікассо. Мистецький діалог між творами відбувається у візуальній (обкладинка альбому), літературній (прямі описи елементів картини, запозичений з візуального мистецтва прийом бачення події в різних ракурсах, репортажна стилістика текстів) та музичній (речитативні інтонації, швидкі й рівні барабанні ритми, прийоми екстремального вокалу) площинах на описовому (прямі відсилання до елементів картини) та емоційно-образному рівнях. Альбом є яскравим зразком синтезу мистецтв у рок-мистецтві. Як плідні зразки міжмистецьких взаємодій, твори рок-музики зацікавлять музикознавців, літературознавців, театрознавців і культурологів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко Д. Синкретичні тенденції у мистецтві кінця XIX — початку XX століття // МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія / Ін-т проблем сучасного мистецтва Акад. мистецтв України. Київ, 2013. Вип. 9. С. 24–32.
2. Донченко Н. П., Зайцева І. Є., Татаренко М. Г. «Рок-опера»: до питання становлення та розвитку жанру // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2017. № 4. С. 146–153.
3. Дум-метал // Словарь музыкальных терминов / сост. Е. А. Яных. Москва : АСТ ; Донецк : Агата, 2009. С. 96–97.
4. Зайцева І. Є. Мюзикл і рок-опера як поліфункціональні мистецькі жанри // Молодий вчений. 2017. № 11. С. 543–548.
5. Комлікова А. В. Рок-опера: до питання становлення жанру в Україні // Київське музикознавство : зб. ст. / Київський ін-т музики ім. Р. М. Глієра. Київ, 2011. Вип. 39. С. 159–166.
6. Ліва Н. В. Рок-культура як явище романтичної традиції : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 Теорія та історія культури / Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2012. 16 с.

¹ Пролетарский А. КАТ: «Молодость заканчивается тогда, когда исчезает интерес ко всему новому» // Karabas LIVE. 2018. 15 марта. URL: <https://karabas.live/kat-interview/> (дата обращения: 05.10.2021).

7. Лісневська А. В., Борисенко Н. С. Синтезовані види мистецтва як складова сучасної масової музичної культури // *Майстерність комунікацій у мистецькій і професійній освіті : у 2 ч. Ч. 1 / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир : Н. М. Левковець, 2020. № 1. С. 105–109.*
8. Манько С. Б. Мюзикл і рок-опера в українському соціокультурному просторі // *Культура України / Харківська держ. акад. культури. Харків, 2012. Вип. 39. С. 268–276.*
9. Новгородцев В. Б. Рок-посевы : в 2 т. Т. 1 : Классика. Радиорассказы с картинками. Москва : СКИТ Интернешнл, 1995. 264 с. URL: <http://pink-floyd.ru/articles/seva/> (дата обращения: 05.09.2021).
10. Панімаш Д. 5 важких концептуальних альбомів України, які потрібно послухати. URL: <https://slukh.media/texts/best-hard-concept-albums-from-ukraine/> (дата звернення: 07.10.2021).
11. Пролетарский А. КАТ: «Молодость заканчивается тогда, когда исчезает интерес ко всему новому» // *Karabas LIVE*. 2018. 15 марта. URL: <https://karabas.live/kat-interview/> (дата обращения: 05.10.2021).
12. Просалова В. А. Интермедіальність як явище мистецтва і метод аналізу // *Філологічні семінари: літературна критика і критерії художності / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. Вип. 16. С. 46–53.*
13. Ухов Д. П. Рок-музыка. Взгляд из 80-х // *Переputья и тупики буржуазной культуры. Москва : Искусство, 1986. С. 400–426.*
14. Хардкор // *Словарь музыкальных терминов / сост. Е. А. Яных. Москва : АСТ ; Донецк : Агата, 2009. С. 132–133.*
15. Чібалашвілі А. О. Вплив мистецьких течій початку ХХ століття на музичне мистецтво // *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія / Ін-т проблем сучасного мистецтва Акад. мистецтв України. Київ, 2015. Вип. 11. С. 278–285.*
16. Шпаковська В. А. До питань інтерпретації історичної теми у жанрі сучасного музично-драматичного театру «рок-опера» // *Сучасне мистецтво / Ін-т проблем сучасного мистецтва Акад. мистецтв України. Київ, 2005. Вип. 2. С. 167–176.*

REFERENCES

1. Goncharenko, D. (2013). Syncretic trends in the art of the late nineteenth — early twentieth century [Synkretychni tendentsii u mystetstvi kintsia XIX — pochatku XX stolittia]. In: *MIST: Art, History, Modernity, Theory [MIST: Mystetstvo, istoriia, suchasnist, teoriia]*. Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine. No. 9. Kyiv, pp. 24–32 [in Ukrainian].
2. Donchenko, N. P., Zaitseva I. Ye. and Tatarenko M. H. (2017). «Rock opera»: to the question of formation and development of the genre [«Rok-opera»: do pytannia stanovlennia ta rozvytku zhanru]. In: *National Academy of Culture and Arts Management Herald [Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv]*. No. 4, pp. 146–153 [in Ukrainian].
3. Yanykh, E. A., compiler (2009). Doom Metal [Dum-metal]. In: *Dictionary of musical terms [Slovar muzykalnykh terminov]* Moscow: AST; Donetsk: Agata, pp. 96–97 [in Russian].
4. Zaitseva, I. Ye. (2017). Musical and rock opera as multifunctional art genres [Miuzykl i rok-opera yak polifunktsionalni mystetski zhanry]. In: *Young Scientist [Molodyi vchenyi]*. No. 11, pp. 543–548 [in Ukrainian].
5. Komlikova, A. (2011). Rock opera: to the question of the genre in Ukraine [Rok-opera: do pytannia stanovlennia zhanru v Ukraini]. In: *Kyiv Musicology [Kyivske muzykoznavstvo]*. R. M. Glier Kyiv Institute of Music. № 39. Kyiv, pp. 159–166 [in Ukrainian].
6. Liva, N. V. (2012). *Rock culture as a phenomenon of romantic tradition [Rok-kultura yak yavyshe romantychnoi tradytsii]*. The dissertation author's abstract for gaining the degree of the Doctor

of Art Criticism by specialty 26.00.01 Theory and History of Culture. National Academy of Culture and Arts Management. Kyiv, 16 p. [in Ukrainian].

7. Lisnevskaya, A. V. and Borysenko N. S. (2020). Synthesized arts as a component of modern mass music culture [Syntezovani vydy mystetstva yak skladova suchasnoi masovoi muzychnoi kultury]. In: *Communication skills in Art education [Maisternist komunikatsii u mystetskii i profesiinii osviti]*. No. 1. Zhytomyr: N. M. Levkovets, pp. 105–109 [in Ukrainian].

8. Manko, S. B. (2012). Musical and rock opera in the Ukrainian socio-cultural area [Miuzykl i rok-opera v ukrainskomu sotsiokulturnomu prostori]. In: *Culture of Ukraine [Kultura Ukrainy]*. Kharkiv State Academy of Culture. No. 39. Kharkiv, pp. 268–276 [in Ukrainian].

9. Novgorodtsev, S. (1995). *Rock crops [Rok-posevy]: in 2 Volumes. Volume 1: Classics. Radio stories with pictures [Klassika. Radiorasskazy s kartinkami]*. Moscow: SKiT Interneshnl, 264 p. Available at: <http://pink-floyd.ru/articles/seva/> (accessed: 09.05.2021) [in Russian].

10. Panimash, D. *5 ukrainian hard concept albums that need to be listened to [5 vazhkykh kontseptualnykh albomiv Ukrainy, yaki potribno posluhhaty]*. Available at: <https://slukh.media/texts/best-hard-concept-albums-from-ukraine/> (accessed: 07.10.2021) [in Ukrainian].

11. Proletarsky, A. (2018). KAT: “Youth ends when interest in everything new disappears” [KAT: «Molodost zakanchivaetsya toghda, kogda ischezaet interes ko vsemu novomu»]. In: *Karabas LIVE*. March 15. Available at: <https://karabas.live/kat-interview/> (accessed: 05.10.2021) [in Russian].

12. Prosalova, V. (2013). Intermediality as a phenomenon of art and method of analysis [Intermedialnist yak yavlyshche mystetstva i metod analizu]. In: *Philological seminars: literary criticism and criteria of Art [Filolohichni seminary: literaturna krytyka i kryterii khudozhnosti]*. Taras Shevchenko National University of Kyiv. No. 16. Kyiv, pp. 46–53 [in Ukrainian].

13. Ukhov, D. (1986) Rock music. A look from the 80's [Rok-muzyka. Vzgljad iz 80-kh]. In: *Crossroads and dead ends of bourgeois culture [Pereputia i tupiki burzhuaznoi kultury]*. Moscow: Iskusstvo, pp. 400–426 [in Russian].

14. Yanykh, E. A., compiler (2009). Hardcore Metal [Khardkor]. In: *Dictionary of musical terms [Slovar muzykalnykh terminov]*. Moscow: AST; Donetsk: Agata, pp. 132–133 [in Russian]

15. Chibalashvili, A. (2015). The influence of artistic trends of the early twentieth century on music art [Vplyv mystetskykh tekhnik pochatku XX stolittia na muzychne mystetstvo]. In: *MIST: Art, History, Modernity, Theory [MIST: Mystetstvo, istoriia, suchasnist, teoriia]*. Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine. No. 11. Kyiv, pp. 278–285 [in Ukrainian].

16. Shpakovska, V. (2005). On the interpretation of historical themes in the genre of modern musical-dramatic theater «rock opera» [Do pytan interpretatsii istorichnoi temy u zhanri suchasnoho muzychno-dramatichnoho teatru «rok-opera»]. In: *Contemporary Art [Suchasne mystetstvo]*. Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine. No. 2. Kyiv, pp. 167–176 [in Ukrainian].

IRYNA PALKINA

Palkina, Iryna — Candidate of Art Criticism, Teacher of the Highest Category at the Municipal Art Educational Institution of the Children's Music School No. 27 (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0567-7021>
rishkapalkina@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2022.133.257316>

THE ALBUM “GUERNICA” BY THE “KAT” BAND: A MUSICAL REPRESENTATION OF A PAINTING BY PABLO PICASSO

Relevance of the study. Rock art has a syncretic origin and gravitates towards multi-level synthesis throughout the history of its development. Incorporating elements from other art forms is an essential characteristic of rock music. The trends in the interaction of art forms in the field of rock culture are considered on the example of the concept album “Guernica” by the “KAT” band, dedicated to the cognominal painting by Pablo Picasso. The main source of analysis is the audio recording of the album. The “Guernica” album is a vivid example of an artistic dialogue that takes place on the literary, musical and visual planes.

The scientific novelty of the study. The concept album “Guernica” by the Ukrainian hardcore band “KAT”, dedicated to the painting of the same name by Pablo Picasso, for the first time became the object of musicological analysis and is considered as an example of synthesizing trends in the field of rock art.

The main objective of the study is to determine the levels of artistic interactions between the concept album “Guernica” by the “KAT” band and the original painting by Pablo Picasso.

The methodology is based on the contextual method (to consider rock art as a synthetic phenomenon) as well as methods of holistic (to describe the album), comparative and intermedial analysis (to identify the levels of artistic interaction between a piece of music and the original painting).

Results of the study. The concept album “Guernica” by the hardcore band named “KAT” is not just a dedication to the cognominal painting by Pablo Picasso. Artistic dialogue between works of art takes place in the visual (album cover), literary (direct descriptions of the elements of the picture, the technique of seeing events from different angles borrowed from visual art, reportage style of texts) and musical plane (recitative intonations, fast drumbeats, extreme vocal techniques); on the descriptive (direct references to the elements of the picture) and emotional and figurative levels. The album is a vivid example of intermediality in the field of rock art.

Keywords: synthesis of arts, concept album, rock art, “Guernica”.